

Silvretta

Sončno gorstvo nad snežnimi prostranstvi

✍️ Andrej Mašera 🇸🇮 Primož Zupančič

Pod vršno glavo Piz Buina

Ernest Hemingway je v zbirki pripovedi z naslovom *Men without women* (Možje brez žena) napisal zgodbo *Alpska idila*, v kateri je opisal svoje smučarske doživljanje na Silvretti. V letih 1925 in 1926 je preživel zimske počitnice v vasi Galtür v dolini Paznauntal in v koči Madlerhaus na Bielerhöhe. Dober mesec se je s smučmi v prekrasnem sončnem vremenu potikal po zasneženih prostranstvih Silvrette. Veliko besed je namenil spomladanskemu soncu, ki je dan za dnevno neusmiljeno žgalo z jasnega neba, ter sanjal o senci in hladnem pivu. Prvobitna preproščina takrat še domala deviške pokrajine se mu je očitno vtisnila globoko v spomin.

Silvretto simbolno povezujemo s soncem. Silvretta – Piz Buin, kaj je že to? Gora ali zaščitna krema proti opeklinam? Ta pojem je brez dvoma najbolj znan, to, da je Piz Buin vrh v Silvretti, morda še nekako vemo, kje natančno je, pa se že odmika v meglo negotovosti. Kje,

za vrha, je pravzaprav ta Silvretta, kateri so njeni najpomembnejši vrhovi, ali jo je vredno obiskati?

Gore med Avstrijo in Švico

Silvretta je gorska skupina, ki se razteza vzdolž avstrijsko-švicarske meje v rahlem, proti jugu usmerjenem polkrogu – od severozahoda proti severovzhodu. Na avstrijski strani pripada deželama Tirolski in Vorarlbergu, na jugu pa švicarskemu kantonu Graubünden. Zahodno od Silvrette leži Rätikon, ki sega tudi že v Liechtenstein, severno od nje se dviga slikovita, malo znana skupina Verwall, na vzhodu pa se pripenja na gorsko skupino Samnaun. Na jugu, na švicarski strani, Silvretto omejuje dolina Flüelatal, ki gre od Davosa do prelaza Flüelapaf, 2283 m, onstran prelaza pa dolina Val Susasca do kraja Susch. Naprej proti severovzhodu se nadaljuje dolina reke Inn, območje pa se imenuje

Unterengadin. Severno mejo Silvrette sestavlja izraziti dolini Paznaun in Montafon. Po obeh vodi znana cesta Silvretta Hochalpenstrasse, ki se začne zahodno od Landecka, kjer od glavne magistrale Innsbruck-Bregenz zavije levo v Paznauntal. V dolini se vrstijo ljubke, turistično in krajinsko dovršene vasi, med katerimi sta najpomembnejši Ischgl in Galtür. Panoramska cesta, ki sodi med najzanimivejše v Avstriji, doseže najvišjo točko na širokem prevalu Bielerhöhe, 2032 m, ki je razvodje med Črnim in Severnim morjem. Na njem so z dvema jezovoma ustvarili umetno jezero Silvretta Stausee, dolgo 2,5 km in široko do 800 m; po njem se turisti lahko popeljejo tudi z majhno ladjico. Od jezera se cesta spusti v dolino Montafon, v kateri sta najpomembnejša turistična kraja Partenen in Schruns.

Že med vožnjo po panoramski cesti si lahko ustvarimo prve vtise o Silvretti. V dolinah se bohotijo nežne preproge živo zelenih, urejenih travnikov, stranska strma pobočja pa prekrivajo

bujni gozdovi. Z vseh strani se stekajo številni bistri potočki, pogled skozi dolge stranske doline pa v višavah odkrije bleščeče ledenike, nad katerimi se dvigajo temni, črnkasto rdečkasti vrhovi. Če vse to obsije še sonce z jasnega neba, je slika popolna – da, to je Silvretta!

Značaj gorstva

Po videzu Silvretta spominja na Zillertalske Alpe ali na zahodni del Ötztalskih Alp.

V celotnem masivu je kar 74 vrhov višjih od 3000 m, torej gre v povprečju za precej »visoko« gorstvo. To se še posebno pokaže, ker so doline običajno zelo globoke. Vrhovi, geološko grajeni iz gnajsa in tonalita, so po večini ošiljeni v slikovite stožce in piramide, ki se dvigajo nad obsežnimi ledeniki. Globalna otoplitev tudi ledenikom v Silvretti ni prizanesla, čeprav so njeni učinki tam zaradi izrazite celinske klime morda manj izraženi. Nekateri ledeniki, npr. znani Vermuntgletscher nad kočjo Wiesbadner Hütte,

Bela prostranstva Silvrette, v sredini se dviga Fluchthorn (3399 m) arhiv PV

so lepo gladki in lahko prehodni; drugi, npr. so-sednji Ochsentaler Gletscher, pa kažejo številne globoke razpoke, nad katerimi se sklanjajo mogočni seraki.

Zgradba vrhov v Silvretti je taka, da je gorstvo s stališča vrhunskih alpinistov precej nepomembno. V njem ni mogočnih in navpičnih sten, na katerih bi si lahko nabrali lovorik. Sicer pa so vzponi za gornike neplezalce dokaj zahtevni: gre za dolge, kombinirane ledeniške ture, skoraj vsaka je na koncu zabeljena s plezanjem do II., morda tudi III. težavnostne stopnje. Kakih večjih ferat v Silvretti na srečo še ni, se pa na žalost pojavljajo namigi, da jih bodo tudi tam začeli graditi. Koč je v gorstvu dovolj, posebno na avstrijski strani, so zelo udobne in dobro oskrbovane. Po večini ležijo nad 2000 m in so tako odlična izhodišča za vzpone na vrhove, pa tudi za imenitna prečenja.

Silvretta ponuja odlične možnosti za visokogorsko smuko, mnogi jo povežejo tudi z vzponi na posamezne laže dostopne vrhove. Na splošno se je tur v Silvretti bolje lotiti bolj zgodaj v sezoni, ko je dovolj snega; manj problemov bomo imeli z razpokami in seraki, laže bomo prekoračili krajne počti.

Vrhovi in običajni pristopi

Med vrhovi je daleč najbolj obiskan **Piz Buin**, 3312 m (glej opis v naslednjem prispevku!). Čeprav je po višini šele na tretjem mestu v gorstvu, je najvišji vrh avstrijske dežele Vorarlberg, ima zveneče, znano ime, predvsem pa je izredno mikaven cilj. Odličen, a zahteven cilj je tudi **Fluchthorn**, 3399 m, mogočni triglavi vršac, ki je druga najvišja gora v Silvretti. Njegov najvišji, južni vrh se kot drzno priostren stožec dviga nad ledenikom Fluchthornferner. Pristop je iz Galtüra skozi Jamtal do Jamtalhütte, 2165 m, potem pa naprej proti vzhodu ob potoku Futschölbach do pomembnega križpotja Finanzerstein, 2476 m. Tam gremo na levo po melu in ob ledeniku Kronenferner do vznožja južne stene Fluchthorna, ki jo prerežeta dve izraziti grapi. Naš vzpon bo potekal po levi, imenovani Weilenmannrinne, ki je v zgodnji sezoni zasnežena, sicer pa prav nemarno zagruščena, tako da je vzpon vse prej kot prijeten. Više zgoraj lahko

plezamo desno ob grapi (II) do škrbine Südscharte. Vršno glavo spet naskočimo po izraziti grapi, ki se postopno preobrazi v strm, ozek žleb (II); ta nas pripelje do lažjega skalovja in po njem na vrh. Od koč do vrha je od štiri ure in pol do pet ur in pol hoje oz. plezanja, ki terja tudi precej napora, zato je dobra kondicija nepogrešljiva.

Veliko lažji je vzpon na **Hintere Jamspitze**, 3156 m, in **Vordere Jamspitze**, 3178 m. Gre za zelo prijetno ledeniško turo, na kateri razen ledeniških razpok ne grozi nič hujšega. Od koč Jamtalhütte gremo po markirani poti proti jugu naravnost do ledenika Jamtalferner in po njem v prijetni naklonini, izogibajoč se razpokam, do škrbine Urezzasjoch, 2906 m. S škrbine nadaljujemo pot čez snežišča in grušč na Hintere Jamspitze. Z vrha brez težav sestopimo na sedlo Jamjoch, 3078 m, z njega pa v pol ure pod vršnim grebenom in skozi krušljiv kamin (I) prisujemo na Vordere Jamspitze. Tudi ta vzpon je kar dolg, saj rabimo od koč do vrha kar štiri ure in pol do pet ur in pol.

Vzpon na **Dreiländerspitze**, 3197 m, je spet nekoliko zahtevnejši. Tam se avstrijski deželi Tirolska in Vorarlberg stakneta s švicarskim kantonom Graubünden. Najboljše izhodišče je Wiesbadner Hütte, tako kot za Piz Buin. Od koč se povzpemo do ledenika Vermuntgletscher, gremo nekaj časa ob njegovem severnem robu, nato pa po ledeniku proti škrbini Obere Ochenscharte. Nanjo niti ne stopimo, ampak malo nižje zavijemo na desno in se povzpemo na izrazito skalnato ramo v zahodnem grebenu. Po njem ali tik ob njem (I) kmalu pridemo na severni vrh (Nordgipfel). Z njega po razčlenjenem skalovju sestopimo v ozko škrbino, nato pa po ostrim grebenski rezi splezamo še na glavni vrh. Od koč bomo za vzpon potrebovali dve uri in pol. Na Dreiländerspitze vodi še nekaj zelo lepih pristopov, vendar je ta najlažji.

Zelo privlačen, toda dokaj zahteven je tudi vzpon na lepo oblikovani **Silvrettahorn**, 3244 m, ki leži severozahodno od Piz Buina. Od koč Wiesbadner Hütte do skalnate rame Wiesbadner Grätle (II,I) je smer vzpona ista kot na Piz Buin (glej naslednji sestavek!). Tam zavijemo na razpokani Ochsentaler Gletscher in po njem na sedlo Egghornlücke, 3047 m, med Silvrettahor-

nom in Egghornom, 3147 m. Pri plezanju do vrha se nato srečamo le še s skromnimi težavami v območju I. stopnje. Celoten vzpon od kočje traja tri ure.

Na švicarski strani Silvrette bi priporočili vzpon na **Flüela-Wisshorn**, 3085 m, ki je v dveh urah in pol do treh zlahka pristopen od kočje Wägerhus, 2207 m, ki stoji ob cesti, tik pod prelazom Flüelapaß, in nekoliko zahtevnejši, predvsem pa daljši vzpon na razpotegnjeni vrh **Piz Fliana**, 3281 m. Začetek ture je v vasi Guarda v Unterengadinu. Od tam se po dolini Tuoi povzpemo do kočje Chamanna Tuoi, 2250 m. Potem se vzpenjamo proti zahodu, kar precej časa po neprijetnih meliščih in ledeniški moreni, do ledenika Plan Rai, ki se je v zadnjem obdobju precej zmanjšal. Nato odločno zavijemo proti jugu in se po snežiščih ali melu povzpemo na zahodni greben ter po njem do vrha. Iz doline rabimo do kočje dve uri in pol, od kočje do vrha pa še tri ali štiri.

In na koncu nam preostane še **Piz Linard**, 3411 m, najvišji vrh Silvrette; elegantna, pravilno grajena piramida, ki se od vseh strani kaže kot idealna podoba lepo oblikovane, mogočne gore. Nekoliko odročna lega in zelo zahteven pristop sta verjetno vzroka, da Piz Linard nikoli ni dosegel popularnosti Piz Buina, pa tudi mnogih drugih velikanov Silvrette. Zato bomo pri vzponu nanj uživali blagodejno tihoto prvobitne gorske narave, z vrha pa bomo ob jasnem dnevu uživali razgled, ki velja za enega najlepših v Alpah. Turo začnemo v kraju Lavin v Unterengadinu; po dokaj strmem vzponu skozi dolino Val Glims pridemo do kočje Chamanna dal Linard, 2327 m (dve uri in pol). Že od kočje sta v južni steni Piz Linarda jasno vidna dva žlebova; naš vzpon bo potekal po desnem (Weilennannrinne). Trajal bo od tri do štiri ure. Do vstopa v steno potrebujemo uro, nato se vzpenjamo po žlebu do zagruščene ali zasnežene terase sredi stene. Žleb lahko tudi obplezamo po skalah na desni (II); to je težje, a bolj varno zaradi zapadnega kamenja. Nad teraso se žleb nadaljuje; po njem plezamo navzgor do jugozahodnega grebena (II), po katerem gre laže proti vrhu, lahko pa že prej zavijemo na desno in naravnost pa razčlenjenem pečevju ter tako dosežemo najvišjo točko ponosne gore.

Literatura

- Günther Flaig: Silvretta alpin. Bergverlag Rother, München 2000.
 Manfred Korbaj: Die schönsten Dreitausender der Ostalpen. Pichler Verlag, Wien 2002.
 Peter Freiberger: Berge Tirols. Bruckmann, München 2000.

Zemljevida

- Österreichische Karte 169, 1:25 000.
 Österreichische Karte 170, 1:25 000. ●

Sedmi dan

*Je na božjem koledarju
že nedeljo pokazalo,
ko je Bog končal stvarjenje,
le par ščepcev mu je ostalo ...*

*... nekaj majhnih kratkih rek
in gozdov zelenih smrek,
košček modrega neba,
le za eno dlan morja,
nekaj špičastih gora,
par potokov, pa ravnice,
nekaj njiv, bregač, dreves,
da počtjejo v njih ptice,
pa poljav, lazov, jam
košček krasa, trt, snega ...*

»No, pa bo deželica ...!«

*In nasmeh se mu raztegne
tja do božjih dveh ušes:*

*»Česa lepšega še nimam,
razen pravljličnih nebes!«*

*Pa pogladi se po bradi
in na čelo gube de:*

*»Glej, kako lep košček raja,
kakošno naj mu dam ime?!«*

*Kmalu dobra je ideja
mu na božji um prišla:*

*»Lepše nimam v celem stvarstvu,
naj bo to ... - SLOVENIJA!«*

Janez Medvešek